

Християнски добродетели и капитализъм

Красен Станчев

Битува мнението, че християнските добродетели са забравени поради преминаването на стопанството към капиталистически начин на функциониране. Смята се още, че състраданието – като една от тези добродетели - е в основата на комунистическия характер на християнството, защото общността на имуществата и начина на живот биха били стопанската основа на колективното освобождаване на пролетариите от гнета на богатството, основано на частната собственост.

Публикуваният тук [текст на Леонард Лиджио](#) показва, че и в Стария, и в Новия Завет има един повтарящ се сюжет.

Хората изоставят фермите си в делтите на Нил, за да избягат от бирниците. В навечерието на новата ера, на Раждането на Христос, римското общество в общи линии се превръща в държава, което се опитва предимно да събира данъци, развитие, свързано най-вече с милитаризирането на държавната машина.

За да рационализира и поевтини събирането на данъци, правителството нарочва богатите да се занимават с тази работа. Ако те не успяват да съберат необходимото количество предполагаеми данъци, държавата е трябвало да прибира недонабора от богатството на самите събирачи на данъци. Когато отците на църквата и църквата критикуват богатите, те говорят за богатите тъкмо от този период, богатите като събирачи на данъци.

В крайна сметка няма никакъв вид противоречие между състраданието и частната собственост така както я тълкуват християнските и протохристиянските мъдречи.

Ако отворите Книгата на Еклезиаста, глава 2, строфа 2, ще прочетете следното:

“Бог дава на човека богатство, имот и слава, и за душата му няма оскудия в нищо, каквото и да пожелае; ала Бог не дава нему да се ползва от това, а се ползува от него чужди човек: това е суета и тежък недъг.”

Иначе казано, нещастieto не е в това, че Бог не дава на людетe богатство, а в това, че други им отнемат перспективата да се ползват от него.

У нас има две исторически основания на заблудите по този повод: едното идва от стремежа на научния комунизъм да увековечи своите постулати като преинтерпретира историята на влиятелните възгледи за света, а другото – в дългогодишните връзки на православната църква с държавата, чиято функция е да отнема от човека богатство и “не дава нему да се ползва от това, а се ползува от него чужди човек”.

Леонард Лиджио е професор в Катедрата по история и Училището по право на Университета Джордж Мейсън, подпредседател на Фондацията за икономически изследвания “Атлас” и учен с изключителни достижения (както гласи титлата му) в Института за хуманитарни изследвания на същия

университет. Той един от известните поборници за задълбочено разбиране на основанията на свободата в различни общества, определя сам себе си като историк и безспорно е изкушен познавач на средновековната стопанска и политическа история, на ролята на манастирите (особено бенедиктинските и сестерианските) за възникването на съвременните стопански институции и вярвания. Но Леонард Лиджио е и историк на стопанската мисъл на 20 век, с уникална широта на знанията по повод формирането на съвременните икономически идеи и отношенията между отделните течения в икономическата мисъл и техните привърженици. Той е учредител и деятел на няколко известни общества за разпространение на знания, признание за заслугите му в утвърждаването на ценностите на стопанската свобода и хуманизма е постът му на подпредседател Обществото Монт Пелерин, основано през 1947 г. по идея на Фридрих фон Хайек (виж: www.montpelierin.org). На това отгоре професор Лиджио е великолепен разказвач. През последните пет години около стотина български студенти са имали удоволствието да слушат неговите лекции в [Летния университет по нова икономика в Екс-ан-прованс](#) .